

ΚΕΦΑΛΑΙΟ Γ': ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΑΚΜΗΣ ΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ (717-1025μ.Χ.)
Ι. ΠΑΓΙΩΣΗ ΤΗΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗΣ ΚΥΡΙΑΡΧΙΑΣ ΣΤΑ ΒΑΛΚΑΝΙΑ ΚΑΙ ΤΗ Μ. ΑΣΙΑ

5. Η ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΕΠΟΠΟΙΑ, ΕΠΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΕΠΕΚΤΑΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ

*σε μεγάλο βαθμό
του Βυζαντίου.*

Διαγραμματική παρουσίαση μαθήματος

A. Αγώνες με τους Άραβες

- Στα χρόνια του Ρωμανού Λακαπηνού, ξεκίνησε η αντεπίθεση κατά των Αράβων.
- Ο Ιωάννης Κουρκούας κατέλαβε την Έδεσσα της Συρίας.
- Ο Νικηφόρος Φωκάς, ο Ιωάννης Τζιμισκής και ο Βασίλειος Β', ανέκτησαν την Κρήτη (961), την Κύπρο (965), τις πόλεις της Κιλικίας και τμήματα της Συρίας και της Παλαιστίνης.

B. Αγώνες με τους Βουλγάρους

- Οι φιλικές σχέσεις με τους Βουλγάρους έγιναν εχθρικές, όταν ανήλθε στο βουλγαρικό θρόνο ο Συμεών.
- Ο Συμεών :
 - ο Πολιόρκησε την Κωνσταντινούπολη και αυτοτιτλοφορήθηκε βασιλεύς Βουλγάρων και Ρωμαίων.
 - ο Οι φιλοδοξίες του τερματίστηκαν με το θάνατό του.
- Ο Πέτρος (διάδοχος του Συμεών) συνήψε ειρήνη με το Βυζάντιο και νυμφεύτηκε με την ανεψιά του αυτοκράτορα Ρωμανού Λακαπηνού.
- Ο πόλεμος ξεκίνησε, όταν ο τσάρος Σαμουήλ ίδρυσε νέο Βουλγαρικό κράτος με επίκεντρο την περιοχή της Αχρίδας.
- Οι Βούλγαροι ηττήθηκαν από τον αυτοκράτορα Βασίλειο Β' στο **Σπερχειό** (997) και στο **Κλειδί** (1014).
- Η Βουλγαρία υποτάχθηκε ολοκληρωτικά (1018) και οργανώθηκε σε 2 θέματα. Τα σύνορα του Βυζαντίου έφτασαν στο Δούναβη.

Γ. Οικονομικές συνέπειες των πολέμων

- Οι κατακτήσεις του στρατού και η επέκταση των συνόρων —————> ευνόησαν την άνθηση της οικονομίας. Κατά συνέπεια, στο κράτος προστέθηκαν :
 - ο νέα εδάφη
 - ο νέο δυναμικό
 - ο νέα έσοδα
- Η διακοπή των συγκρούσεων επέτρεψε την καλλιέργεια της γης —————> πολλαπλασιασμός παραγωγής και νομισματικών αποθεμάτων.
- Αποτέλεσμα των παραπάνω ήταν ο πλούτος :
 - ο έφερε ευμάρεια
 - ο ενδυνάμωσε το κράτος

- ο ενίσχυσε το διεθνές κύρος της αυτοκρατορίας
- ο γέμισε με υπερηφάνεια τους υπηκόους

Ιστορικοί όροι μαθήματος προς διευκρίνιση

Αχρίδα : πόλη, δίπλα από τη λίμνη Αχρίδα, πάνω από τις Πρέσπες.

Μάχη του Κλειδίου : πρόκειται για τη μάχη που δόθηκε στο στενό ανάμεσα στις Σέρρες και το Μελένικο, όπου οι Βούλγαροι ηττήθηκαν κατά κράτος από το Βασίλειο Β', ο οποίος τύφλωσε όλους τους αιχμαλώτους του και γι' αυτό έμεινε στην ιστορία γνωστός ως Βασίλειος ο Βουλγαροκτόνος.

Ο απολογισμός της μάχης στο Κλειδί ήταν οδυνηρός: ~~δεκαπέντε χιλιάδες αιχμαλῶτες Βούλγαροι~~, χίλιοι νεκροί για τον βυζαντινό στρατό, καθώς και χίλιοι πεντακόσιοι τραυματίες.

Για τον Βασίλειο, **η μάχη στο Κλειδί ήταν ορόσημο:** πολεμούσε τους Βουλγάρους περισσότερα από είκοσι συναπτά έτη, ο πόλεμος έπρεπε πλέον να λάβει τέλος. Κάτι τέτοιο θα ήταν δυνατόν να επιτευχθεί μόνο με μια σκληρή απόφαση, σχετικά με την τύχη των πολυάριθμων βουλγάρων αιχμαλώτων. Ο αυτοκράτορας συγκάλεσε αμέσως μετά τη μάχη το συμβούλιο των στρατηγών του. Η πρότασή τους ήταν σχεδόν ομόφωνη: **η τιμωρία που άρμοζε στους αιχμαλώτους ήταν ο θάνατος.**

Ο αυτοκράτορας ωστόσο έκρινε πως ο θάνατος με όποια μορφή ήταν μια ποινή που γρήγορα θα ξεχνιόταν. Μπροστά σε ολόκληρο τον στρατό του και αφού συνεχάρη και επιβράβευσε τους στρατιώτες του για την ανδρεία τους στη μάχη, **διέταξε την τύφλωση των βουλγάρων αιχμαλώτων.** Οι Βυζαντινοί χώριζαν τους αιχμαλώτους σε ομάδες των εκατό, και ανά χίλιους τους οδηγούσαν σε ειδικό χώρο του στρατοπέδου, όπου, αφού τους έδεναν, με πυρωμένες στη φωτιά σιδερένιες βέργες τύφλωναν τους ενενήντα εννέα και από τα δύο τους μάτια, ενώ τον εκατοστό μόνο από το ένα, ώστε να χρησιμεύσει, όντας μονόφθαλμος, ως οδηγός των υπολοίπων. Αμέσως μετά την τιμωρία τους οι αιχμαλῶτες αφήνονταν ελεύθεροι να επιστρέψουν στο Σαμουήλ.

~~Ο θάνατος του Σαμουήλ~~

Το πλήγμα ήταν όντως τραγικό για τον τσάρο Σαμουήλ, ο οποίος, ήδη καταρρακωμένος από το μέγεθος της συντριβής, ανέμενε τις ειδήσεις για την τύχη των αιχμαλώτων. Η επιστροφή των αιχμαλώτων προκάλεσε πένθος στην Αχρίδα, πρωτεύουσα του βουλγαρικού κράτους. Οι χιλιάδες τυφλοί αδυνατούσαν να προχωρήσουν συντεταγμένα, με αποτέλεσμα να ανατρέπονται, να συμπαρασύρουν τους συμπολεμιστές τους και να πορεύονται, ουρλιάζοντας και βογκώντας προς την πόλη τους. Ο Σαμουήλ δεν άντεξε το φρικτό θέαμα και δύο μέρες μετά ξεψύχησε από τη συντριβή.

Ανεξάρτητα όμως από την αλληλουχία των ιστορικών γεγονότων, η αναμφισβήτητη ανηλεής πράξη αυτή του Βασιλείου, που του προσέδωσε άλλωστε το επίθετο «Βουλγαροκτόνος», δεν πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο κριτικής μόνο με βάση τα σύγχρονα κριτήρια, κυρίως το συναισθηματικό αποτροπιασμό που προκαλεί σήμερα η μεταχείριση αυτή των αιχμαλώτων. Η βυζαντινή νομοθεσία προέβλεπε ως ποινή, τόσο την τύφλωση όσο και τον ακρωτηριασμό για κάθε βυζαντινό πολίτη που θα προέβαινε σε επαναστατική ενέργεια, συνωμοσία ή στάση κατά της νόμιμης βυζαντινής εξουσίας, φορέας της οποίας ήταν ο αυτοκράτορας. Επομένως, ο Βασίλειος αντιμετώπισε και τιμώρησε τους βουλγάρους αιχμαλώτους, όχι ως εχθρούς της Αυτοκρατορίας αλλά ως υπηκόους του και βυζαντινούς πολίτες που είχαν επαναστατήσει, δεδομένου ότι ήδη από το 971 το σύνολο της σημερινής βουλγαρικής επικράτειας είχε κατακτηθεί από τον αυτοκράτορα Ιωάννη Τσιμισκή.